

VEACESLAV BERBECA

EXPERT IDIS

PROCESUL DE REFORMĂ STRUCTURALĂ A ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PREUNIVERSITAR: REZULTATE, PROBLEME, PERSPECTIVE

Policy Brief

Institutul pentru
Dezvoltare și
Inițiative Sociale
(IDIS) „Viitorul”

IANUARIE

2014

Acest produs apare
în parteneriat cu
Friedrich-Ebert-Stiftung

**FRIEDRICH
EBERT**
STIFTUNG

www.viitorul.org

POLICY BRIEF

PROCESUL DE REFORMĂ STRUCTURALĂ A ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PREUNIVERSITAR: REZULTATE, PROBLEME, PERSPECTIVE

Veaceslav Berbeca

www.viitorul.org

Opiniile exprimate aparțin autorilor. Nici Administrația IDIS „Viitorul”, nici Consiliul Administrativ al Institutului pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul” și nici Friedrich-Ebert-Stiftung nu poartă răspundere pentru estimările și opiniile prezentate în cadrul acestei publicații.

Pentru mai multe informații asupra acestei publicații ori asupra abonamentului de recepționare a publicațiilor editate de către IDIS, vă rugăm să contactați direct Serviciul de Presă și Comunicare Publică al IDIS „Viitorul”.
Persoana de contact: Diana Lungu - diana.lungu@viitorul.org

ADRESA DE CONTACT:

Chișinău, Iacob Hîncu 10/1, 2004, Republica Moldova

Telefon: (373-22) 21 09 32

Fax: (373-22) 24 57 14

www.viitorul.org

Orice utilizare a unor extrase ori opinii ale autorului acestui Studiu trebuie să conțină referință la IDIS „Viitorul”.

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) este o fundație politică, social-democrată germană scopurile căreia sunt promovarea principiilor și fundamentelor democrației, a păcii, înțelegerii și cooperării internaționale. FES își îndeplinește mandatul în spiritul democrației sociale, dedicându-se dezbaterii publice și găsirii, într-un mod transparent, de soluții socialdemocrate la problemele actuale și viitoare ale societății.

Cu Republica Moldova, Friedrich-Ebert-Stiftung și-a început colaborarea în anul 1994 prin intermediul Biroului Regional de la Kiev, iar din octombrie 2002, la Chișinău activează un birou permanent al Fundației.

Tel.: (373 22) 855830

E-mail: fes@fes-moldova.org

web: www.fes-moldova.org

Fotografie pagina 1: blogs.independent.co.uk

SUMAR EXECUTIV

În acest studiu ne-am propus să facem o analiză a rezultatelor implementării reformei structurale în instituțiile de învățământ preuniversitar. Ne-am axat atenția asupra principalelor acțiuni întreprinse pentru realizarea obiectivelor stabilite, cât și asupra problemelor cu care s-au confruntat autoritățile implementând acest proces. De asemenea, am trecut în revistă criticile partidelor politice față de reforma structurală din învățământ. Am constatat că în cadrul procesului au existat mai multe constrângeri, fiind înregistrate anumite nereguli. Ingerința politicului în stabilirea listei finale a școlilor supuse optimizării, un mediu mai puțin deschis de colaborare în implementarea reformei, precum și situația persoanelor disponibilizate sunt cele mai importante constrângeri care au afectat reforma. Ministerul Educației trebuie să ia o atitudine față de aceste obiecții și să elaboreze un raport de evaluare a acestui proces.

1. Contextul general

Reforma structurală din învățământ, care prevede optimizarea instituțiilor de învățământ preuniversitar și preșcolar, este deja la al treilea an de implementare. Fiind un proces care presupune costuri sociale substanțiale, subiectul optimizării a suscitat controverse și conflicte în societatea moldovenească. Aceste conflicte au implicat diferite părți și s-au manifestat sub diferite aspecte. Reforma structurală, fiind un proces de sorginte liberală, a provocat dezbateri aprinse în interiorul coaliției majoritare, manifestându-se între două importante componente: PDM și PLDM. În același timp, procesul optimizării a constituit un subiect de discuții aprinse între majoritatea parlamentară și opoziția comunistă. Deputații PCRM au folosit tribuna Parlamentului pentru a-și arăta nemulțumirea față de reforma structurală din instituțiile de învățământ preuniversitar. Astfel, începând cu luna mai a anului 2011, deputații comuniști au solicitat în repetate rânduri includerea pe ordinea de zi a legislativului audierea în plen a Ministrului Educației, cerând prezentarea planului de optimizare a școlilor pe fiecare raion.

Chiar dacă deputații comuniști au cerut în repetate rânduri audierea Ministrului Educației după demararea reformei structurale a instituțiilor de învățământ preuniversitar,

ministrul s-a prezentat pentru prima dată în ședința în plen a Parlamentului abia la 27 octombrie 2011.¹

Tribuna parlamentară a fost utilizată și în următorii ani de deputații din opoziție pentru a critica politica statului de reformare structurală a învățământului preuniversitar. În perioada 2012-2013, deputații comuniști și socialiști au solicitat prezența în plenul legislativului a Ministrului Educației, Maia Sandu, pentru a furniza informație pe tema încălcării legislației în cazul procurării autobuzelor, informație actualizată asupra procesului de optimizare a instituțiilor de învățământ, inclusiv localitățile, raioanele, numărul copiilor în școli, situația edificiilor instituțiilor închise sau reorganizate. Mai mult chiar, la 21 martie 2013, deputații comuniști au înaintat un proiect de lege care prevede abrogarea unor legi ale Parlamentului Republicii Moldova, care stau la baza sistemului de reformă structurală a instituțiilor preuniversitare. Potrivit deputaților comuniști, "acest proiect de lege prevede, printre altele, un alt mod de finanțare a instituțiilor de învățământ, astfel încât să fie asigurat procesul instructiv-educativ la treapta corespunzătoare de învățământ, indiferent de numărul de elevi care își fac studiile în cadrul instituției respective".² De

¹ Stenograma ședinței Parlamentului Republicii Moldova din 27.10.2011, <http://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=EgVMFhYH3fE%3d&tabid=128&mid=506&language=ro-RO>

² Stenograma ședinței Parlamentului Republicii Moldova din

asemenea, trebuie de menționat faptul că PCRMA a înregistrat o moțiune simplă în care a criticat politicile din domeniul educației, cerând demisia ministrului Maia Sandu.³

Acest proces de optimizare a scos în evidență mai multe curențe ce țin de gestionarea reformei de către Ministerul Educației. Au fost depistate mai multe probleme în privința asigurării transportului pentru copii. De exemplu, într-un raport al Centrului pentru Drepturile Omului din Moldova se constată că direcțiile de învățământ dispun de un număr de autobuze mai mic decât cel necesar pentru transportarea copiilor sau că o parte din părinți își transportă copiii cu mijloacele proprii sau că autobuzele sunt supraaglomerate.⁴

De asemenea, faptul că pe parcursul perioadei de implementare a reformei au fost efectuate mai multe modificări ale legislației pentru a susține parametrii reformei prevăzuți de Planul național de acțiuni pentru implementarea reformei structurale în educație prin Hotărârea Guvernului nr. 484 din 5 iulie 2011, ne face să credem că autoritățile centrale nu au avut, de la început, o viziune clară, de ansamblu, în privința măsurilor necesare realizării procesului de optimizare a instituțiilor de învățământ preuniversitar. În același timp, trebuie să admitem că această reformă este în curs de finalizare și conduce la o eficientizare a cheltuielilor în domeniul învățământului preuniversitar.

2. Consecințele reformei structurale asupra învățământului preuniversitar

Reforma din învățământ a constituit una dintre principalele preocupări ale noii majorități parlamentare după alegerile din iulie 2009. Astfel, autoritățile centrale și-au pus drept scop să implementeze o reformă amplă

21.03.2013, <http://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=UI1KAE2BkeQ%3d&tabid=128&mid=506&language=ro-RO>

³ Moțiune simplă asupra politicilor în domeniul educațional, activității Ministerului Educației și a activității ministrului Maia Sandu, Stenograma ședinței Parlamentului Republicii Moldova din 04.07.2013 <http://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=sKok3QUB818%3D&tabid=128&mid=506>

⁴ Implementarea reformei structurale în învățământ, Centrului pentru Drepturile Omului din Moldova, Chișinău, 2012

a sectorului supradimensionat al învățământului cu scopul raționalizării cheltuielilor publice, asigurării calității învățământului și adaptării acestui sector la cererea economiei moderne.

Elementele principale ale acestei reforme se regăsesc în Memorandumul suplimentar cu privire la politicile economice și financiare semnat în martie 2011 cu FMI.⁵ Ulterior, Hotărârea Guvernului nr. 484 din 5 iulie 2011 dezvoltă aceste elemente prin adoptarea unui Plan național de acțiuni pentru implementarea reformei structurale în educație în baza a trei obiective: asigurarea accesului pentru toți copiii la educație de calitate; sporirea flexibilității în relațiile de muncă în sectorul educației și eficientizarea utilizării alocațiilor financiare (prin aplicarea formulei de finanțare *per-elev* la nivel național). Acest plan prevede măsurile care trebuie îndeplinite precum și termenii de realizare a acestora pentru implementarea reformei structurale în învățământ.

Un alt document important explică, de asemenea, necesitatea reformei în învățământul preuniversitar, remarcând faptul că în perioada 2000-2010 a fost înregistrată o diminuare considerabilă a contingentului de elevi din învățământul secundar-general – de la 590516 elevi la 376745 elevi ceea ce reprezintă o diminuare cu 36,2%. În același timp, personalul didactic s-a diminuat cu 6909 (17,1%), personalul non-didactic cu 1552 (5,8%), iar numărul de instituții cu 54 (4,0%) astfel încât în anul 2010, raportul elev/cadru/didactic constituia 11 elevi (în 2000 – 15 elevi), iar raportul elev/personal non-didactic – 13 elevi (în anul 2000 – 21 elevi).⁶ Astfel, ajustarea numărului unităților de personal și a instituțiilor la numărul în declin al elevilor cuprinși în procesul educațional este o necesitate stringentă pentru reforma sistemului de învățământ preuniversitar.

Optimizarea rețelei instituțiilor de învățământ este unul din principalele obiective ale reformei. Astfel, potrivit Planului național de acțiuni pentru implementarea reformei structurale în educație din 2011, în total, urmau să fie supuse reorganizării și optimizării 378 de

⁵ Anexa II: Memorandumul suplimentar cu privire la politicile economice și financiare 24 martie martie 2011 http://www.imf.md/press/SMEFP_rom.pdf

⁶ Strategia de cheltuieli pentru sectorul Învățământul public și serviciile de educație, 2012-2014, Anexa 10, http://www.mf.gov.md/common/files/CCTM%202012-2014/gcs/Anexa_10_Educatie.pdf

instituții de învățământ preuniversitar, iar identificarea instituțiilor pasibile reorganizării și optimizării urma să fie stabilită până în iunie 2011.⁷ Din păcate, această listă nu a fost făcută publică. Este de menționat faptul că deputații Parlamentului, de asemenea, nu dispun de această listă, deși au solicitat-o în repetate rânduri.

Tabel 1. Numărul instituțiilor din învățământul general închise și reorganizate, 2005-2013.

	2005-2013	Total	
		închise	reorganizate
1	Mun. Bălți	1	1
2	Mun. Chișinău	16	3
3	Anenii Noi	2	0
4	Basarabasca	1	0
5	Briceni	0	1
6	Cahul	5	4
7	Cantemir	2	8
8	Călărași	9	2
9	Căușeni	5	1
10	Cimișlia	1	16
11	Criuleni	0	2
12	Dondușeni	0	0
13	Drochia	2	5
14	Dubăsari	0	0
15	Edineț	2	1
16	Fălești	1	6
17	Florești	3	3
18	Glodeni	2	3
19	Hîncești	4	6
20	Ialoveni	4	2
21	Leova	2	3
22	Nisporeni	4	4
23	Ocnîța	3	9
24	Orhei	7	12
25	Rezina	1	2
26	Rîșcani	2	5
27	Sîngerei	8	5
28	Soroca	14	5
29	Strășeni	1	5
30	Șoldănești	6	7
31	Ștefan Vodă	1	1
32	Taraclia	2	4
33	Telenești	3	3
34	Ungheni	6	11
35	UTA Găgăuzia	6	2
36	Transnistria	0	0
	TOTAL	126	142
			268

Sursa: Ministerul Educației

Conform acestui tabel, în perioada 2005-2013 au fost închise 126 de școli și reorganizate 142 de instituții de

⁷ Anexa nr. 1 la Hotărârea Guvernului nr. 484 din 5 iulie 2011

învățământ general. Decizia Ministerului Educației de a furniza o informație exhaustivă, care nu cuprinde doar anii în care reforma a fost lansată oficial și implementată, sugerează că procesul optimizării rețelei școlare a început mai devreme de 2011. Potrivit unei note informative remise de Ministerul Educației deputaților Parlamentului Republicii, în perioada 2010-2013 au fost închise 97 instituții cu 6941 copii, în mediu 71 copii pe școală, astfel încât, în total, numărul instituțiilor de învățământ primar și secundar general s-a micșorat cu 7,6% (109 instituții) și constituie 1314 instituții la 1 septembrie 2013, față de 1423 instituții în anul 2009.⁸ După criteriul limbii de instruire, 82,1 % (78 instituții) din instituțiile închise au fost cu predare în limba română, 16,9% (16 instituții) în limba rusă și doar un procent, adică o singură instituție mixtă, cu predare în limbile română și rusă.⁹

La 26 aprilie 2012 a fost adoptată legea nr.91 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. Unul dintre amendamentele acestei legi viza modificarea legii învățământului din 1995. Astfel, s-au operat modificări în privința competențelor autorităților publice în domeniul înființării, reorganizării și lichidării instituțiilor de învățământ de stat. În acest context, instituțiile de învățământ gimnazial și liceal vor putea fi constituite, reorganizate sau lichidate de către Ministerul Educației la propunerea autorităților publice locale de nivelul doi. Până a introduce aceste modificări, înființarea, reorganizarea și lichidarea instituțiilor de învățământ de stat se făcea la propunerea autorităților publice locale de nivelul unu. De fapt, modificările făcute demonstrează că autoritățile publice de nivelul unu opuneau rezistență planurilor de optimizare alcătuite de direcțiile raionale de învățământ. Astfel, de la 1 ianuarie 2013, toate instituțiile de învățământ primar și secundar general au trecut din subordinea autorităților publice locale de nivelul I la cele raionale.

Potrivit notei informative a ministerului de resort, un rezultat palpabil al reformei îl reprezintă modificarea numărului de clase. Astfel, numărul claselor cu 25-35 elevi în anul școlar 2012/13 s-a majorat cu 5,8%, iar numărul claselor cu mai puțin de 25 elevi s-a micșorat cu

⁸ Informație privind reforma în educație/optimizarea școlilor, prezentată deputaților Parlamentului Republicii Moldova, situația la 1 septembrie 2013

⁹ Informație privind reforma în educație/optimizarea școlilor, prezentată deputaților Parlamentului Republicii Moldova, situația la 25 februarie 2013

4,2% față de anul de studii precedent.¹⁰ Aceste rezultate au fost posibile și datorită modificării cadrului legislativ.

Astfel, inițial, legea învățământului din 1995 prevedea existența unei plafonări cu privire la numărul de copii/elevi/studenti în clase/grupe. Ulterior, prin modificarea cadrului legislativ din 26 aprilie 2012, Ministerul Educației a eliminat plafonarea.

Excluderea plafonării numărului de elevi din clase reprezintă unul dintre principalele temeuri ale desfășurării reformei. Astfel, Tatiana Potîng, vice-ministrul educației, explica în ședința Parlamentului din 22.12.2011 că ”în conformitate cu legislația în vigoare, trebuie să fie 25 – 30 de copii în clasă, iar realitatea arată că nici jumătate dintre școlile din Republica Moldova nu respectă această normă, și avem și câte 2, și câte 3, și câte 5 copii în clasă. Tocmai pentru a fi în conformitate cu situația demografică reală, se exclude plafonarea”.¹¹ Ulterior, după ce aceste modificări ale legislației au intrat în vigoare după publicarea lor în Monitorul Oficial din 08.06.2012, Ministerul Educației adoptă Ordinul nr.554 la 20.06.2012 prin care stabilește că în învățământul primar și gimnazial, clasa se constituie din 25-30 elevi, iar în învățământul liceal, clasa se constituie din 30-35 elevi în localitățile urbane, iar în localitățile rurale 25-30 elevi.

Redacția veche a legii stabilea că în învățământul primar și gimnazial, clasa se constituie din 20-25 elevi, iar în învățământul liceal, clasa se constituie din 25-30 elevi în localitățile urbane, iar în localitățile rurale 20-25 elevi. Astfel, pentru a ”face față situației demografice reale”, Ministerul Educației a ridicat cu 5 unități numărul minimum de elevi care urmează să studieze în gimnaziile și liceele. De fapt, această schimbare a mărit numărul școlilor supuse optimizării. Evident, trebuie să precizăm faptul că optimizarea mărimii claselor este unul din angajamentele asumate de Guvernul Republicii Moldova față de FMI.¹²

O altă problemă importantă ține de asigurarea școlilor cu mijloace de transport.

¹⁰ Ibidem

¹¹ Stenograma ședinței Parlamentului Republicii Moldova din 22.12.2011, <http://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=jV19uf84PVI%3d&tabid=128&mid=506&language=ro-RO>

¹² Anexa II: Memorandumul suplimentar cu privire la politicile economice și financiare 24 martie martie 2011 http://www.imf.md/press/SMEFP_rom.pd

Tabelul 2. Transportarea copiilor spre școlile de circumscripție, situația 31 mai 2013

	Copii transportați	Autobuze repartizate total	Autobuze proprii	Servicii dearendă
Bălți				
Chișinău				
Anenii Noi	348	1		3
Basarabesca	16	1		1
Briceni	206	3		1
Cahul	178	2		6
Cantemir	791	7		4
Călărași	884	6	1	6
Căușeni	423	5	3	
Cimișlia	687	3		11
Criuleni	217	2		2
Dondușeni	225	1	1	1
Drochia	216	2	2	5
Dubăsari	245	4		
Edineț	244	4		2
Fălești	497	3		14
Florești	133	2		
Glodeni	561	5	1	1
Hîncești	495	4	9	3
Ialoveni	274	3		
Leova	217	5		2
Nisporeni	383	4		2
Ocnîța	94	2		1
Orhei	327	3		7
Rezina	157	1	2	3
Rîșcani	720	6	11	
Sîngerei	696	5	6	
Soroca	433	3		12
Strășeni	280	1		5
Șoldănești	322	3		2
Ștefan Vodă	93	3		
Taraclia	262	4		
Telenești	460	3		3
Ungheni	1042	4	10	3
UTA Găgăuzia	340	2		1
Transnistria	925	2		
TOTAL	13391	109	46	101

Sursa: Ministerul Educației

De asemenea, în contextul realizării primului obiectiv al reformei de asigurare a accesului la educație de calitate, au fost procurate în total 109 unități de transport școlar. Din păcate, procurarea autobuzelor s-a soldat cu un scandal

de corupție. Amintim că Procuratura a deschis o anchetă penală în cazul autobuzelor școlare procurate anterior de Ministerul Educației pentru transportarea elevilor în urma optimizării rețelilor școlare. Instituția a anunțat că a depistat procurarea unor autobuze la preț dublu.¹³

Trebuie de menționat faptul că sporirea accesului la educația de calitate pentru copiii de vârstă preșcolară și școlară este unul din obiectivele Guvernului în învățământul general.¹⁴ Mai mult chiar, Guvernul și-a stabilit drept acțiune prioritară elaborarea unui cadru normativ privind organizarea și asigurarea securității transportării elevilor din învățământul general rural.

În anul de studii 2012/13, de transport școlar au beneficiat 13391 elevi, ceea ce este practic cu 1049 elevi mai mult față de anul precedent (12342 elevi în anul de învățământ 2011/2012).¹⁵

Sporirea flexibilității în relațiile de muncă în sectorul educației și eficientizarea utilizării alocațiilor financiare este un alt obiectiv al reformei structurale în instituțiile de învățământ preuniversitar.

Obiectivul sporirii flexibilității însemna inclusiv schimbarea cadrului legislativ care ar oferi temeiuri suplimentare de încetare a contractului individual de muncă încheiat cu cadrele didactice. Astfel, în urma adoptării legii nr. 91 din 26 aprilie 2012, alineatul (1) al art. 301 al Codului Muncii a fost completat cu următorul cuprins: stabilirea pensiei pentru limită de vârstă. Astfel, această completare a cadrului legislativ prevede posibilitatea încetării contractelor individuale de muncă cu cadrele didactice pensionate, conform legislației în vigoare, pentru limită de vârstă. Astfel, angajatorul are posibilitatea de a încheia contracte individuale de muncă pe durată determinată cu cadrele didactice pensionate pentru limită de vârstă în condițiile

¹³ <http://unimedia.info/stiri/ancheta-penala-autobuzele-scolare--procurate-la-preT-dublu-55458.html>

¹⁴ Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare” 2013 – 2014, http://www.mf.gov.md/files/files/Programe/6413445_md_program_guvern.pdf

¹⁵ Informație privind reforma în educație/optimizarea școlilor, prezentată dputaților Parlamentului Republicii Moldova, situația la 1 septembrie 2013

în care sau în cazul în care instituția, administrația, instituția de învățământ constată această necesitate.

Rezultatul acestei reforme poate fi văzut în Tabelul 4.

Tabelul 4. Situația cadrelor didactice în urma instituțiilor optimizate/reorganizate în anul 2012-2013

Nr. de angajați înainte de optimizare/reorganizare	1780
Au rămas în instituțiile reorganizate	656
Reangajați la 1 septembrie în alte instituții	651
Pensionați	221
Disponibilizați	252

Sursa: Ministerul Educației

În sfârșit, al treilea obiectiv de eficientizare a utilizării alocațiilor financiare (prin aplicarea formulei de finanțare *per-elev* la nivel național) a fost realizat odată cu implementarea unei noi metodologii de finanțare în bază de cost standard per elev pentru instituțiile de învățământ primar și secundar general.¹⁶

Astfel, din 1 ianuarie 2013, toate instituțiile de învățământ primar și secundar general sunt finanțate în conformitate cu o nouă metodologie, care se bazează pe principiul „banii urmează elevul” și presupune investirea în creșterea calității învățării. Bugetul unei instituții de învățământ implică suma calculată în funcție de numărul de elevi, normativul valoric stabilit pentru un elev fiind de 6282 lei la care se adaugă suma de 380285 lei, alocată fiecărei instituții. Instituțiile mici: școlile primare cu un număr de până la 41 de copii și gimnaziile cu mai puțin de 91 de elevi sunt finanțate după o formulă specială.

Introducerea noii formule de finanțare per elev va favoriza școlile cu un număr mai mare de școlari. În urma aplicării acestei metodologii de finanțare, școlile cu un număr mare de elevi vor avea posibilitatea de a consolida baza tehnico-metodică a școlii, dar și infrastructura instituției de învățământ. De asemenea,

¹⁶ **Hotărârea Guvernului** Nr. 728 din 02.10.2012 cu privire la finanțarea în bază de cost standard per elev cu utilizarea coeficienților de ajustare în modul stabilit de Guvern pentru instituțiile de învățământ primar și secundar general, finanțate din bugetele unităților administrativ-teritoriale

formula va stimula concurența între conducătorii instituțiilor de învățământ. Calitatea studiilor va constitui un element important pentru elevi în alegerea instituției de învățământ.

3. Atitudinea partidelor politice față de procesul de reformă structurală

După cum a fost scris mai sus, reforma structurală a învățământului preuniversitar a suscitată controverse și dezbateri ample în societate privind costurile sociale ale acestui proces. Reforma, fiind, în linii mari, de sorginte liberală, a fost criticată în mod special de partidele de stânga și centru-stânga, ele indicând asupra costurilor sociale ale reformei.

Partidul Democrat din Moldova (PDM) este unica formațiune de centru-stânga care a susținut această reformă, dar, în același timp, a criticat procesul. Susținerea față de această reformă se explică prin faptul că această formațiune este parte a majorității de la guvernare care a implementat procesul de optimizare.

Partidul Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM), precum și Partidul Comuniștilor din Republica Moldova, sunt alte două partide parlamentare care au criticat vehement reforma structurală din instituțiile de învățământ. În multe privințe, partidele politice au exprimat viziuni comune față de un șir de acțiuni realizate în perioada implementării reformei.

Astfel, democrații, socialiștii și comuniștii consideră că procesul de optimizare a fost implementat în lipsa unei viziuni de ansamblu în privința desfășurării reformei. În acest context, PDM afirmă că procesul de optimizare se desfășoară în lipsa unui document strategic, discutat și acceptat de public astfel încât procesul de optimizare este haotic, nu există rapoarte de evaluări periodice ale impactului acestor acțiuni și, în acest sens, nu este clară finalitatea acestei reforme.

Toate partidele au criticat caracterul secretizat al acestei reforme, deoarece procesul a demarat fără organizarea unor dezbateri deschise și cuprinzătoare în societatea

moldovenească. În același context se înscriu și acțiunile ascunse ale Ministerului Educației care a ținut în secret lista școlilor care urmau a fi optimizate, iar la moment nu se cunoaște numărul și mai ales lista școlilor optimizate în urma implementării reformei. PCRМ a adus drept exemplu situația din raionul Orhei. Astfel, afirmă comuniștii, se cunoaște că în unele cazuri optimizarea va avea loc chiar la începutul lui 2014. Spre exemplu, potrivit PCRМ, consiliul raional Orhei a adoptat decizia de a închide cinci școli de la 1 ianuarie 2014, deciziile fiind adoptate în secret, fără consultări prelabile publice.

O altă critică adusă acestui proces se referă la lipsa unor evaluări din partea Ministerului Educației după demararea reformei. Potrivit reprezentanților PSRM și PCRМ, implementarea reformei structurale în învățământul preuniversitar s-a soldat cu mai multe efecte negative asupra situației frecventării școlare de către elevi. Astfel, ar fi crescut rata abandonului școlar în satele și comunele unde au fost închise instituțiile de învățământ preuniversitar. De asemenea, potrivit comuniștilor și socialiștilor, ar fi scăzut și rata de înrolare în instituțiile preșcolare. Potrivit PCRМ, datele disponibile ne arată că numărul copiilor neșcolarizați este alarmant. Comuniștii fac referire la raportul Curții de Conturi pentru 2012, care scoate în evidență faptul că aproape 30000 copii în 2012 au dispărut din sistemul educațional, în comparație cu 2011.

Toate aceste trei partide consideră că, în foarte multe cazuri, procesul de optimizare, reorganizare sau închidere a instituțiilor de învățământ preuniversitar s-a realizat în mod arbitrar. Cu alte cuvinte, criteriile de partid, ”cumătrismul” și ”nănășismul” au constituit, în multe cazuri, temeiuri după care a fost realizată această reformă structurală. Comuniștii afirmă că unele explicații ale guvernanților în privința închiderii instituțiilor de învățământ nu corespund realității. Astfel, retorica guvernanților precum că sunt supuse optimizării doar școlile mici, este un mit, deoarece au fost închise instituții de învățământ care aveau un număr mare de elevi, precum cea din Cotiujenii Mari, raionul Șoldănești, unde, la momentul închiderii studiau 141 de elevi.

O altă problemă la care se referă toate partidele ține de faptul că, chiar dacă Ministerul Educației a dat asigurări că cadrele didactice și personalul auxiliar disponibilizate vor fi reangajați sau vor primi indemnizații de disponibilizare, acest lucru nu se întâmplă în toate

cazurile. Democrații consideră că Planul de acțiuni al Ministerului Educației, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 484 din 5 iulie 2011, nu prevede măsuri active de facilitare a accesului cadrelor didactice tinere în școli, mai ales în mediul rural (adaos la salariu, indemnizații pentru transport sau chirie pentru locuință, facilități la procurarea sau construcția locuințelor).

Toate cele trei partide politice au făcut referire la abuzurile grave comise la procurarea autobuzelor pentru transportarea elevilor, evidențiind faptul că responsabilii bănuți nu au fost sancționați penal. Guvernul nu a adoptat standarde de calitate cu referință la procurarea unităților de transport pentru elevi.

Pe lângă problemele identificate mai sus, PCRМ critică abordarea guvernanților prin care au operat modificări ale cadrului legislativ cu scopul de a optimiza un număr mai mare de instituții de învățământ. Ei afirmă că pentru a-și atinge acest scop vor ridica constant numărul necesar de elevi în clase.

De asemenea, comuniștii afirmă că rezultatele de la bacalaureat sunt consecințele optimizării școlilor. Ei afirmă că tendința negativă a acestui proces se vede prin cifre concrete. În 2010 în Republica Moldova au fost închise 14 școli, reorganizate 9 școli, iar procentul celor care au picat bacalaureatul era 6 la sută. În 2011 s-au închis 24 de școli, s-au reorganizat 14 instituții, respectiv, 8% nu au susținut examenul. În 2012 numărul școlilor închise a crescut până la 57, au fost reorganizate 61 de școli, în consecință, 12% au picat BAC-ul. Se atestă o tendință clară de scădere a nivelului de cunoștințe odată cu optimizarea școlilor.

4. În loc de concluzii

Problema demografică din Republica Moldova a pus în discuție necesitatea optimizării instituțiilor de învățământ preuniversitar. Existența școlilor cu un număr foarte mic de elevi a servit drept temei pentru eficientizarea cheltuielilor publice. Problemele social-economice și infrastructura de proastă calitate din majoritatea satelor moldovenești constituie un mare dezavantaj pentru angajarea tinerilor învățători în instituțiile de învățământ din localitățile rurale. Drept urmare, au fost

semnalate numeroase cazuri când un învățător preda mai multe discipline în școli, fapt care afecta calitatea studiilor. Necesitatea eficientizării cheltuielilor publice, cât și asigurarea accesului pentru toți copiii la educație de calitate, au justificat importanța demarării reformei structurale a învățământului preuniversitar.

Procesul de optimizare a instituțiilor de învățământ preuniversitar a decurs cu anumite nereguli fapt care a afectat negativ rezultatele acestei reforme. Problema asigurării cu transport, dar și faptul că a fost deschisă o anchetă penală în cazul procurării autobuzelor la un preț dublu, este una dintre gravele probleme identificate în procesul de implementare a reformei. Astfel, pentru a elimina suspiciunile care planează în acest caz, credem că este necesar de a cunoaște care este situația anchetei de urmărire penală.

De asemenea, toate partidele care au avut o atitudine critică față de acest proces au remarcat ingerința factorilor politici în alcătuirea listei școlilor care urmau a fi optimizate. De asemenea, caracterul ascuns al acestei reforme constituie un argument că factorii politici au constituit un element important în privința deciziilor de optimizare a unor școli de învățământ preuniversitar.

Multe critici a provocat și situația învățătorilor care au fost disponibilizați în urma optimizării rețelei școlilor de învățământ preuniversitar. Criticii acestei reforme au remarcat că numărul celor disponibilizați este mai mare decât datele oferite de Ministerul Educației. Considerăm că Ministerul Educației ar trebui să fie mai deschis atât în cazul alcătuirii listei școlilor supuse optimizării, cât și în cel al situației cadrelor didactice disponibilizate.

Fiind la finalul implementării acestei reforme structurale, fiindcă este puțin probabil ca în anul electoral să continue în ritmul anilor precedenți, ne așteptăm ca ministerul de resort să vină cu un raport de evaluare a acestei reforme. Acest raport ar fi necesar și din perspectiva elucidării criticilor aduse implementatorilor acestei reforme pe diverse elemente ale acestui proces.

Cu toate acestea, reforma în domeniul învățământului preuniversitar a fost necesară și a fost desfășurată în condițiile unor puternice presiuni politice. În continuare, se impune diminuarea costurilor sociale și sporirea gradului de transparență a rezultatelor reformei.